

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

“Ο ΑΘΩΣ”

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΕΠΙΚΑΘΕΝΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΤΕ Σ Αον

« Ἐνθα δι' ἁρμονίης ἱερῆς
« μελιδέαι βίβλοι· ἐστία τῶν
« Μουσῶν· κῆτος εὐφροσύνης
« κρήνη βούουσα νέκταρα ψυχοτρόφα »

(ΚΥΡΙΑΔΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ.)

ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

1930

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

“Ο ΑΘΩΣ,”

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΕΠΙΚΛΗΘΕΝΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ Αον

«Ἐνθα δι' ἁρμονίης ἱερῆς
«μελιδέαι βίβλοι· ἔστία τῶν
«Μουσῶν· κῆλος εὐφροσύνης
«κρήνη βρύουσα νέκταρα ψυχοτρόφα»

(ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ.)

ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

1930

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣ

ΑΙΟΘΕΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

"Ο ΑΘΩΣ"

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΕΚΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟ

ΣΤΥΡΙΑΔΩΝΟΣ ΛΑΥΡΕΙΟΥ

ΕΠΙΚΛΗΘΕΝΤΟΣ ΑΓΑΘΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ Α

Τόμος 24, δεύτερη περίοδος.
Κυριακή 24 Ιανουαρίου 1893.
Μαρούσι, 24 Ιαν. 1893.
Εκδόσις: Πρώτην έκδοσιν 1893.

(ΚΥΡΙΑΔΟΥ ΠΡΟΠΤΟΥΜΕΝΟΥ ΛΑΥΡΕΙΟΥ

ΣΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΝ ΑΙΩ ΟΡΕΙ

1930

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὡς περ εἰς τὴν κατασκευὴν ἐκείνης τῆς Νομικῆς Σκη-
νῆς ἄλλοι μὲν προσέφερον λίθους τιμίους καὶ μαργαρί-
τας, ἄλλοι δὲ χρυσὸν καὶ ἀργύριον καὶ χαλκόν, ἄλλοι ὀ-
άκινθον καὶ πορφύραν καὶ κόκκινον καὶ βύσσον, ἄλλοι
ἄσηπτα ξύλα, δέρματα κριῶν ἐρυθρά, καὶ ἄλλοι τελευταῖ-
ον τρίχας αἰγείας, ἕκαστος κατὰ τὴν δύναμιν ὅπου εἶχε
(Ἐξόδ. κε. 3.) οὕτω καὶ εἰς τὴν νέαν ταύτην Σκηνὴν,
τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἀγίαν Ἐκκλησίαν δέον ἕκαστος νὰ
προσφέρει ἐκ τοῦ δοθέντος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ταλάντου πᾶν
δ, τι δύναται.

Λογικὸν ποίμνιον πάντως μὲ λογικὴν τροφήν δέον
νὰ τρέφηται, καὶ εἰς λογικὴν νομὴν δέον νὰ ποιμαίνη-
ται, ἥτοι μὲ λόγον τοῦ Θεοῦ ᾧ ψυχὰι τρέφονται Θε-
ὸν πεινῶσαι.

Τις δὲ ἀγνοεῖ ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὡς πεδῖον
ἀνθοποιὸν, ὡς λιβάς χλοηφόρος, ὡς πόα ζωηρὰ καὶ ὡς
λειμῶν τερπνὸς καὶ δροσώδης καὶ χαριέστατος; Ζωαρκὲς
γὰρ ἔδесμα ψυχῆς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἐν ᾧ ἀπεναντίας
τοῦ σαρκικοῦ ἀνθρώπου τροφή εἶναι τὰ μυθιστορήματα

καὶ τὰ τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας ἀποκνήματα. Ἀλλὰ τούτων τὰ ὀψώνια θάνατος.

Τούτου ἕνεκεν δὲν θὰ παύσω μὲ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις καὶ ἐφ' ὅσον τὰ οἰκονομικὰ μοι ἐπιτρέπουν, νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μου ὧς λόγιος ἀγιορείτης μοναχὸς πνευματικὴν τροφήν, ἣν ἀρύομαι ἐκ τῆς πλουσίας τραπέζης τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Καὶ ἐπειδὴ χιλιαστῶν, ἀγγλικανικῶν καὶ λοιπῶν βιβλία διανέμονται δωρεὰν καὶ κυκλοφοροῦσι κατὰ χιλιάδας δι' ἰδιοτελεῖς καὶ καταχθονίους σκοποὺς, πολλῶ μᾶλλον τὸ Ἀγιορειτικὸν περιοδικὸν τοῦτο ὁ « Ἀθῶς » τὸ ἀγνὸν καὶ ψυχροσωτήριον καὶ ἀνόθευτον ὡς προερχόμενον ἐκ τῶν πλουσιῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἀγίου ὄρους Ἀθῶ ἔχομεν καθήκον ἡμεῖς οἱ Ἀγιορεῖται νὰ διατερίμωμεν δωρεὰν, καὶ νὰ ἐπιτρέπωμεν τὴν ἀνατύπωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τιμῇ τοῦ Ἀγίου ὄρους.

Ἐγγραφὸν ἐν τῇ κατ' Ἀθῶ Ἱερᾷ Μονῇ
τῆς Μερίστης Λαύρας τῇ 25 Ἀπριλίου 1930

Σπυρίδων Λαυριώτης
Ἱατρός

ΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΕΙΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

Πρώτην ἤδη φοράν ἐφέτος ὁμιλος Ἀγιορειτικὸς μετέβη εἰς τὴν Ἀγίαν πόλιν ἀποτελούμενος ἀπὸ 12 πατέρας, Σπυρίδωνα ἢ Ἀθανάσιον, Ιατρόν, Λαυριώτην, Ἀβέρκιον Κομβολογᾶν, Παῖσιον ὁδοντοῖατρον, Προηγούμενον Χρυσόστομον, Ἱερομόναχον Βαβλάδην, Γρηγόριον, Σπυρίδωνα, Ἀθανάσιον, μοναχοὺς Λαυριώτας, Ναθαναήλ πρώην Εσνοφωτινὸν, Παχέμιον Δοχειαρίτην, Γεώργιον Ἱερομόναχον, Ρῶσον καὶ Ἀββακοῦμ Ἱερομ. Σέρβον Χιλιανδαρινὸν, τὸ μὲν ἵνα προσκυνήσῃ τὰ ἱερά προσκυνήματα, τὸ δὲ ἵνα ὑποβάλλῃ τὸν ἄκρον σεβασμὸν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν ὑπερίστατον ἀρχηγὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀγιοταφικῆς φάλαγγος Πατριάρχην Κυρ. Δαμριανὸν καὶ πρὸς τοὺς Ἱερολοχίτας, φύλακας τῶν πανσέπτων τούτων προσκυνημάτων. ἦτοι τὴν Ἀγιοταφικὴν ἀδελφότητα, τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Ἀγῶνος καὶ τῆς ἰδεολογίας, διὰ τῆς ὁποίας ἀδελφότητος διατηρεῖται ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ ὄψις τῆς Παλαιστίνης.

Ὁ Ἕλλην ὁ μέλλων νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἀγίαν Πόλιν πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὴν Ἀγιοταφικὴν ταύτην Ἀδελφότητα τῶν μοναχῶν τοῦ ἱερῶς Μοναστηρίου τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, καὶ μὲ τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν νὰ χαιρετίσῃ αὐτήν, καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ὑποβάλλῃ εἰς αὐτήν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους τοῦ Ἑλληνικοῦ, οὗ εὖορκος στρατιώτης καὶ θεματοφύλαξ ἐτάχθη ἡ ἀδελφότης αὕτη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, ἀφ' ἧς ἡμέρας κατελήφθη ἡ Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Καλίφη Ὁμάρ (637 μ. χ.).

Ὁ χρόνος ἀπέδειξεν διὰ μόνον εἰς καλογηρικὰ Ἑλλήνων σιγήν ἦτο δυνατόν νὰ ἐμπιστευθῶσι οἱ Ἀυτοκράτορες ἡμῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερᾶς Πόλεως τὴν Ἱερὰν ταύτην Παρακαταθήκην, ὥς καὶ οἱ Παλαιολόγοι τὴν Βυζαντινὴν Παρακαταθήκην τοῦ Ἄθω εἰς ἀγιορεῖτας μοναχοὺς.

Ἡ ἀγιοταφικὴ καὶ ἀγιορειτικὴ ἀδελφότης ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἱστορίαν ἀφοσιώσεως ἐν τῷ καθήκοντι αὐτῆς, καὶ αὐτοθυσίαν ὑπέρροχον, ὁμολογητὰς δὲ καὶ μάρτυρας οὐκ ὀλίγους.

μέχρι καὶ τῶν νεωτάτων χρόνων.

Ἡ ἱερὰ φάλαγξ τῶν ἀγιοταφιδῶν Ἑλλήνων φρουρῶν τοῦ Παναγίου τάφου, εἶναι ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐπίμονος διεκδικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἐν τῇ Θεοβαδίστῳ ταύτῃ ἱερᾷ καὶ ἀγίᾳ Γῇ καθὼς ἡ ἀγιορειτικὴ, τῶν καθεστώτων καὶ προνομίων. (1)

Διὰ τὴν ἐκτιμῆσιν ὅμως δεόντως ὁ Ἕλλην τοὺς τε Ἀγιοταφίτας καὶ Ἀγιορείτας δεῖον νὰ μεταβῇ ἐπὶ τόπον διότι μὲ τὰς περιγραφὰς τῶν τε ἡμετέρων καὶ ξένων οὐδὲν ἔχει νὰ ὠφελῇ. Μία δὲ 140 μοναχῶν ἐκεῖ κατέχει τὰ σκήπτρα τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ κυριαρχεῖ τῆς Παλαιστίνης ὅλης, τὸ πτωχογενὲς ἡμῶν φύλον κατὰ τὴν ὕλην, ἡ πενία γὰρ ξύντροφος τοῖς Ἕλλησιν ἔλσγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλὰ πλούσιον κατὰ πνεῦμα καὶ ἰδεολογίαν, ἐπινίκια ἐν παρατάξει ἀλλογενῶν καὶ ἀλλογλώσσων (πλουσίων κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὴν ὑποστηρίξιν, ὁλόκληρος γὰρ ὁ καθολικὸς κόσμος ἦτοι ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ ὑποστηρίζουσι τοὺτους) διανύει· ἐτερόφυλοι ὥσπερ φύλλα πίπτουσι πρὸ τῶν ἡμετέρων, καὶ ἐτερόδοξοι διώκονται μηδενὲς διώκοντος. Ἀ-

(1) Καὶ διὰ τοῦτο ἡ μέλουσα νὰ συγκληθῇ, ὥς λέγουσι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς Προσύνodoς ὅ,τι καὶ ἂν δογματίσῃ θὰ ἀφορᾷ τὸν Κόσμον· τὸ δὲ Ἅγιον ὅρος ὡς ἄσχετον πρὸς τὰ τοῦ Κόσμου, θὰ διατηρήσῃ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὸ Καθεστὼς, ὅπερ παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον καὶ Γεννάδιον τὸν Σχολάριον, ἵνα παραδώσῃ τοῦτο σῶον καὶ ἀκέραιον εἰς τὸν ἀπὸ-κείται.

Τῷ 1453 κατελύθη ἡ Βυζαντινὴ ἡμῶν Αὐτοκρατορία, ἔμεινεν ὅμως λείψανον αὐτῆς ἡ χερσόνησος τοῦ Ἄθω, ἣν ἐσεβάσθησαν αἰῶνες καὶ οἱ κατακτηταί. Ἐν αὐτῷ ἐμνημονεύοντο οἱ Αὐτοκράτορες ἡμῶν ἐδῶ ὁ Νικηφόρος καὶ Ἰωάννης, ἐκεῖ ὁ Ἀνδρόνικος καὶ Καντακουζηνὸς καὶ οἱ λοιποὶ, πρὸ τῶν ὀνομάτων τῶν ὁποίων ἀπεκαλύπτοντο οἱ κατακτηταί. Ἄν ὄχι λοιπὸν διὰ τὴν μεγάλην ἰδέαν, τουλάχιστον διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀποψιν, ὀφείλει τὸ ἔθνος καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ σεβασθῶσι τὸ Ἀγιορειτικὸν τοῦτο Καθεστὼς ὡς τοῦτο ἐδήλωσε σαφῶς καὶ ὁ κ. Βενιζέλος κατὰ τὴν ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ Μεγίστῃ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου ὀλιγόωρον ἐκείνην ἱστορικὴν ἐπίσκεψιν. Ὁ ἐμπνευσμένος Πρωθυπουργὸς μὲ τὰς θεοπνεύστους δηλώσεις του ἀπέδειξεν ὅτι ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ ψυχὴ ἐνοαρχοῖ ἐν ἑαυτῇ πᾶν ὅτι εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν ἀντιπροσωπεύει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡ ἡμετέρα φυλὴ.

πὸ τὰ 637 ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἀπὸ τὰ 1453 ἐν Ἀγίῳ ὄρει ὀπλομάχοι καὶ θυροσφόροι θραύονται καὶ σιδηροσφόροι πλήττονται πρὸ συμπλοκῆς· ἀντιτοξεύονται ἀμφοτεροδέξιοι τοξόται καὶ μολωπίζονται Ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα· ξιφοκτονεῖται ὁ βαρβαρογενὴς καὶ φιλομάκελλος κύων, ἐκεῖ μὲν ὁ Ὀμδρ καὶ ὁ Σαλαδῖνος, ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀβδουλάχ καὶ ὁ Χουσῆης.

Τοῦτο εἶναι ἔργον τῆς θείας Προνοίας ἣτις προστατεύει τὸ ἔθνος μας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ πράγματα, τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία. Ὅταν ὁ Θεσεὺς ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ἠρώτησε τὸ μαντεῖον περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας καὶ ἔλαβε τὴν δὲ τὴν ἀπάντησιν· «**ἀσκήσ ἐν οἷδαμασι ποντοπορεύσει**»· Ὅταν δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Σύλλας κατέστρεψε τὸ ἔθνος μας ἠρώτησε τὴν Σίβυλλαν ἐὰν μετὰ τὴν τοιαύτην καταστροφὴν εἶναι δυνατόν νὰ ποντοπορεύσῃ ἡ χώρα αὕτη; ἔλαβε τὸν δὲ τὸν χρησμὸν (1) «**βαπτίζει μὲν, ὦ ἀσκέ, δύναι δὲ οὐ θέμις ἐστί.**»· Ὅντως ἀσκή ἔοικε τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ὅπερ βαπτίζεται μὲν ἐν τῇ θίνῃ τῶν ἀγρίων κυμάτων τῆς μαρμαριούσης θαλάσσης, οὐδέποτε ὁμως καταποντίσθη ἀνεπιστρέ-

(1) Οὐκ ἀνθρωπίνης τέχνης, λέγει ποὺ τις τῶν Πατέρων, καὶ σοφίας εἴποι τις τὰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προρρήσεις· περὶ Χριστοῦ ὡς τὸ τῆς Σιβύλλας π.χ. «**καὶ δέχα σφάλματος γενήσεται σὰρξ**» ὡς καὶ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἑλληνος σοφοῦ ὥστε καὶ τὸν Χριστὸν παραστήσαι τικτόμενον καὶ βασιλέα αὐτὸν ὀνομαστὶ μνημονεῦσαι, καὶ ἀρρητοτέρων τοιούτων τινῶν χρησμῶν ὡς καὶ τὰ τοῦ μάντεως Βαλαάμ «**Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ**», τὸ τοῦ Πυθαγόρου «**ὁ Θεὸς ἐστὶ καὶ λόγος καὶ Πνεῦμα, καὶ ὁ Λόγος σαρκωθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου**» τοῦ Ἀριστοτέλους «**Φῶς τῆς Ἀγίας Τριᾶδος διαλάμψει ἐπὶ πάσῃ τῇ κτίσει καὶ τὰ χειροποίητα εἰδῶλα ὡς Θεὸς ἀφανίσαι εἰς τέλος**» κτλ. ὡς καὶ τὰς περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους προρρήσεις ἀλλὰ θεία τις τὰ τοιαῦτα ἐπίπνοια ἐνέπνεε, ἵνα καὶ διὰ τῶν σοφῶν Ἑλλήνων τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν προφητεύσῃ καὶ τὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν προστασίαν φανερώσῃ. Οὐ τέχνη λοιπὸν καὶ σοφία ἀνθρωπίνη, θεία δὲ κινούμενοι χάριτι καὶ ὅπερ οὐκ ἤδεισαν ἔλεγον καὶ συνίστησι πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ τοῦ λόγου καὶ ὁ Καίσαρς ἐκεῖνος ὁ ἄκων προφητεύσας «**συμφέρει ὑπὲρ τοῦ λαοῦ....**»

πει ὡς κατεποντίσθησαν ἄλλα ἔθνη ἰσόχρονα ἀλλὰ βάρβαρα καὶ ἀπολλύσινα. Κυρίως οὖν ὁ χρησμός εὐτος ἐφαρμόζεται εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν καὶ εἰς τὸν Ἄθω. Κύματα ἀγρία κατακτητῶν σταυροφόρων, ληστοπειραιτῶν καὶ λοιπῶν ἀγρίων ὁρδῶν ἐπέστη-
 τουν τὰ καταποντίσασιν τὰς ἀκροπόλεις ταύτας τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οἱ πατριάρχαι μὲ τὸν Σταυρόν ἐνταῦθα δὲ οἱ μοναχοὶ μὲ τὸ κομβοσχολιόν, ὡς βράχοι ἀσάλευ-
 τοι ἔθραυον τὰς ὁρδὰς αὐτῶν. Οἷ τε ἁγιοταφῆται καὶ ἁγιορεῖ-
 ται εἶναι μεγάλοι τοῦ ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ εὐεργεταὶ καὶ ἀκατάβλητοι τούτου φρουροὶ καὶ πρόμαχοι.

Ἐν τούτοις οἱ ἐθνομάρτυρες καὶ εὐθαρσεῖς εὐτοὶ κληρικοὶ ἔχουσιν ἀνάγκην ἡθικῆς κυρίως ἐπισχύσεως, καὶ τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην ἀπεκδέχονται μόνον ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὡ πό-
 σον αἱ ἱεραὶ ἐκδρομαὶ εἰς τοὺς ἀγίους τούτους τόπους εἶναι πη-
 γαὶ οὐ μόνον παραμυθίας, παρηγορίας καὶ ἐνισχύσεως εἰς τοὺς
 μοναχοὺς ἀλλὰ καὶ πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ὠφελείας ἀνυπολο-
 γιστου διὰ τοὺς εὐτυχοῦντας ἵνα τελέσωσι ταύτας. Ἐκεῖ καὶ ὁ
 διακρινόμενος ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ καὶ ψυχρότητι πρὸς τὴν θρησκείαν
 τῶν πατέρων του καὶ πρὸς τὴν πατρίδα του, θὰ μετατραπῇ εἰς
 κήρυκα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ διαπρύσιον. Δὲν
 περιγράφεται ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ συγκλήσις τῶν ἁγιορεϊτῶν
 διὰ ἡκούσαν τὸν πρωθυπουργὸν κ. Βενιζέλον ἐν τῇ τοῦ Βασιλε-
 δίου τραπέζῃ ψάλλοντα τὸ **Χριστὸς Ἀνέστη**, λέγοντα τὸ
Πάτερ ἡμῶν καὶ ἐν τέλει τὸ **Δέσποτα Ἄγιε Εὐλό-
 γησον**. Κατὰ τὴν ἱερὰν στιγμήν ἐκείνην ὁ κ. Βενιζέλος ἦτο ἡ
 προσωποποίησις τοῦ ἔθνους, ἦτο ὁ διάδοχος τῶν Παλαιολόγων.
 Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἠνώθη τὸ 1453 μὲ τὸ 1930 καὶ τὸ Βυ-
 ζάντιον ἀνεστήθη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπέει. Ἐπίσης ἡ
 κατὰ τὸ 1901 ἐπίσκεψις τοῦ σιόλου εἰς τὰ ἁγιορεϊτικὰ ὕδατα ὑ-
 πὸ τὸν Ζῶτον καὶ ἡ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ τρέχοντος ἔτους ὑπὸ
 τὸν Μπότσαρη καὶ Δεμέστιχαν ἀφῆκεν, ἀνεπιλήστους καὶ ζωη-
 ροτάτας ἐντυπώσεις παρὰ τοῖς ἁγιορεῖταις. Μετὰ δακρύων ἀνα-
 μνησκονται οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἕλληνες Κληρικοὶ τε καὶ λα-
 ῖκοι τῶν εὐτυχῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς ἡ ἁγία Πόλις ἐφιλοξένηε τὸ
 πλήρωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ θωρηκτοῦ ὑπὸ τὸν Ναυάρχον Π. Κουν-
 τουριώτην Ἀπερίγραπτος δ' ἦτο ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ συγκλήσις

οις ἦν δισκορπίσεν ἀνὰ τὴν ἀγίαν Γῆν ἐφέτος κατὰ τὸ μέγα Σάββατον, κατὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν τοῦ ἀγίου Φωτὸς, ἡ παράταξις ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, τῶν δοκίμων μετὰ τῶν ναυτοπαίδων τοῦ Ἀρσῶς, ἐχόντων ἐν τῷ μέσῳ τὸν καβάσην τοῦ προξενεῖου μας μετὰ τὸν ἀρειμάνειον μύστακα, τὴν φουστὰνέλλα, καὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ 21. Ἰερωτέραν καὶ συγκινητικωτέραν στιγμήν δὲν ἤσθάνθη ἐν τῷ βίῳ μου· τὰ ἱερὰ σύμβολα τοῦ Ἑλληνισμοῦ Πιστις καὶ Πατρίς ἐν συνδυασμῷ καὶ ἐν ζώσῃ μορφῇ εὐρίσκοντο ἐν τῷ πανσέπτῳ Καθολικῷ Ναῷ. Διὰ τοῦτο εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν κατ' ἔτος μεταβαίνειν εἰς Ἰόππην πολεμικὸν πλοῖον καὶ παρακολυθῇ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὰς τῆς μεγάλης ἐβδομάδος τελετὰς ἐν Ἱερουσαλὴμ. Πᾶσα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει ὅτι οὕτω ποιοῦσα προσφέρει μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. (1)

Ἡδὴ δὲν προτίθεμαι ἐνταῦθα νὰ περιγράψω λεπτομερῶς τὰ ἀνὰ τὴν Παλαιστίνην Ἱερὰ Προσκυνήματα, διότι οὔτε ὁ χῶρος τοῦ Περιδικοῦ τὸ ἐπιτρέπει οὔτε εἶναι δυνατόν διότι ἐν καὶ ἂν γράψωμεν θὰ εἶναι κατώτερα τῆς πραγματικότητος εἰ μὴ μόνον θὰ ἀπαριθμήσω ὅσα ἐπεσκέφθην καθὼς ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιγράψω ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἑθνομαρτύρων ἐκεῖ κληρικῶν τὰς ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας, ἃς προσφέρει

(1). Πλὴν ὅσην καλὴν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν ἡ παρουσία τῶν δοκίμων καὶ ναυτοπαίδων, τόσην ἀλγεινὴν ἡ ἀπουσία ἀρχιερέως εἰς τοὺς ἡμετέρους ὁμίλους. Δυστυχῶς ἐφέτος οὔτε τὸν ὁμίλον τῆς ἀγάπης τῶν Ἀθηναίων, οὔτε τὸν τῆς Κύπρου, οὔτε τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας συνώδευσεν ἀρχιερεὺς· ἐν ᾧ τῶν Σέρβων καὶ Ρωμούνων ἀνὰ δύο καίτοι ἦσαν ὀλιγάριθμοι οἱ ὅμιλοι τῶν ἐν ᾧ πέρουσιν ὁ ἅγιος Καρυστίας κ. Παντελεήμων Φωστήνης· ὁ πλήρης σφρίγγους καὶ χάριτος Ἀρχιερεὺς ἐτίμησε τὴν ἱεραρχίαν τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος διὰ τοῦ ἐμπνευσμένου λόγου του, ὃν ἐξεφώνησε καὶ ὃν ἀναμνησκονται μετ' ἐνθουσιασμοῦ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐπίσης καὶ ὅταν ὁ στόλος μεταβαίνει εἰς τὸ ἑξωτερικὸν καὶ μάλιστα εἰς ἱερὰς τόπους· πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὸν ἱερέα του, ἀφοῦ ἔχει παρεκκλησίον. Ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως προξενεῖ ἐντύπωσιν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ξένοις. Δὲν ἔχει ἱερέα ὁ στόλος; ἡρώτων ἐπὶ Ζώτου οἱ Ρῶσσοι καὶ λοιποὶ ἀπληντων· εἶναι ἀσθενής· τὸ αὐτὸ ἠκολούθησε καὶ ἐφέτος ἐπὶ Δεμέστιχα.

ἐκαστος ἐκεῖ ὅπου ἐτάχθη φρουρὸς καὶ διακονητὴς, ἀλλὰ μόνον τὰ σεπτὰ αὐτῶν ὀνόματα τιμῆς ἔνεκεν καὶ χάριν τῆς ἱστορίας καὶ κατόπιν ὅλγα τινὰ περὶ τοῦ Νιπιτῆρος καὶ τοῦ Ἀγίου Φωτός.

Α') Ἀπαρίθμησις τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

1) Ἡ πύλη τοῦ Ναοῦ, ἡ κοινῶς λεγομένη ἁγία Πόρτα. Αὕτη εἶναι κεκλεισμένη καὶ τὰς κλεῖς αὐτῆς κατέχουσι θυρωροὶ Μωαμεθανοὶ· ὁσάκις δὲ ἔθνος τι ἐκ τῶν ἐν τῷ Ναῷ μετοχὴν ἔχόντων θέλει ἢ διὰ τελετὰς του ἢ διὰ προσκυνητὰς ν' ἀνοίξῃ αὐτήν, μηνύει τοῦτο τοῖς θυρωροῖς καὶ ἀμέσως οὗτοι ἐρχονται καὶ ἀνοίγουσι τὴν Πύλην λαμβάνοντες ὡς φιλοδώρημα 15 γρόσια ἥτοι δρ. 56

2) Τὸ πρῶτον Προσκύνημα ὅπερ εἰσερχόμενοι εἰς τὸν Ναὸν ἀπαντῶμεν εἶναι ἡ ἁγία ἀποκαθήλωσις.

3) Εἶτα ὁ Ζωοδόχος τάφος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁ καὶ συνήθως Ἅγιον Κουβούκλιον καλούμενος.

4) Τὸ Καθολικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

5) Ὁ Γολγοθᾶς.

6) Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀδὰμ.

7) Τὸ τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου.

8) Τὸ παρεκκλήσιον καὶ τὸ σπήλαιον τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

9) Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ «Διμερίσαντο».

10) Τὸ τοῦ Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου.

11) Τὸ τῶν Κλαπῶν.

12) Ἡ φυλακὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ λιποθυμία τῆς Θεοτόκου.

13) Τὸ παρεκκλήσιον τῶν Λατίνων καὶ ὁ ἐν αὐτῷ τόπος τῆς φραγγελώσεως.

14) Ὁ τόπος ἐνθα ὁ Κύριος ἐφάνη τῇ Μαγδαληνῇ Μαρία ὁ λεγόμενος «μὴ μου ἄπτου», Εἰς ταῦτα τὰ ἅ. προσκυνήματα ἀφοῦ ἐπλυνε τοὺς πόδας μας ὁ ἀρχοντάρχης γέρων Σέργιος εἰς τὸν νιπιτῆρα τῶν προσκυνητῶν ἐν γαλιλαῖς καὶ ὕμνοις, μᾶς ὠδήγησαν ὁ Ἅγιος Παρασκευ-

οφύλαξ κ. Ἰωάννης ἐρμηνεύων τὴν ἱστορίαν ἐκάστου προσκυνήματος καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Συνέσιος ψάλλων τὸ σχετικὸν ἑξαποστειλᾶριον τοῦ Προσκυνήματος μετὰ χοροῦ ψαλτῶν ἐν εἵδει λιτανείας, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας προσεφώνησε καταλλήλως ὁ ἐκ τῶν μελῶν μας γέρον Σπυρίδων ὁ ἱατρὸς εὐχαριστήσας ἐκ μέρους τοῦ ὁμίλου τοὺς ἀνωτέρω ἀγίους Πατέρας, καὶ ἐκφράσας τὸν θαυμασμόν ἐφ' οἷς εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν.

Κανδήλια ἀναπτόμενα ἐν τῷ Ναῷ εἰσὶ 2.170 καὶ λαμπάδες 675 ὥστε τὸ ὅλον τῶν ἐν τῷ Ναῷ ἐν καιρῷ μεγάλων ἐορτῶν ἀναπτομένων φώτων ἀναβαίνει εἰς τρεῖς χιλιάδας περίπου!

Β') Τὰ παρὰ τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἀξιοσημείωτα μέρη.

Ἡ ἀγία Ἀυλὴ, τὸ μέγα Κωδωνοστάσιον, Ἡ ἐκκλησία τῶν 40 Μαρτύρων, τῶν Μυροφόρων, καὶ τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοφθέου· τὸ μετόχιον τῆς Γεθσημανῆς, τὸ μοναστήριον τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ Ἐκκλησίαι τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ἀβυσσηνῶν, καὶ τὸ προκείμενον Ἐκκλησιδίων τῆς ὁσίας Μαρίας λέγεται δὲ μοναστήριον τοῦ Ἀβραάμ διότι ἐδῶ ἐγένετο ἡ θυσία, διὸ καὶ θυσία τοῦ Ἀβραάμ ὀνομάζεται, ἐνταῦθα ἐντὸς τοίχου ὑπάρχει καὶ ἡ ἀγριελαία εἰς ἣν ἦτον ὁ κριὸς δεδεμένος καὶ ὃν ἐθύσασεν ὁ Ἀβραάμ ἀντὶ τοῦ υἱοῦ του Ἰσαάκ. —

Γ') Τὰ Μοναστήρια τῆς Ἱερουσαλὴμ.

α) Μοναστήρια τῶν Μοναχῶν.

(1) Τὸ μοναστήριον τῶν Ὁρθοδόξων Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ὅπερ ἐστὶν ἔδρα τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἣτις καὶ Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου καλεῖται, καὶ σύγκειται ἐξ Ἀρχιερέων, Ἀρχιμανδριτῶν, Ἡγουμένων. τῶν τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων διαχειριζομένων ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κληρικῶν τῶν τε ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαχοῦ. —

2) Τὸ τοῦ ἀγίου Νικολάου ἐνθα καὶ τὸ τυπογραφεῖον

τοῦ Παναγίου τάφου.— 3) Τὸ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁπερ ἀνήγειρεν ὁ Ἰουστινιανὸς.— 4) Τὸ τῶν ἁγίων Θεοδώρων.— 5) Τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὸ καὶ Νοσοκομεῖον.— 6) Τῶν Ἀρχαγγέλων.— 8) Τοῦ τιμίου Προδρόμου (1). — 8) Τοῦ ἁγίου Χαράλάμπους.— 9) Τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.— 10) Τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης.

6.) Μοναστήρια Καλογραιῶν.—

1) Τὸ τῆς Μεγάλης Παναγίας ἐν ᾧ καὶ ὁ τάφος τῆς ὁσίας Μελάνης. 2) Τὸ τῆς Σεϊδανάγιας ἥτοι τῆς ἁγίας Ἀννης. 3) Καὶ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου, ἐνθα εὐρίσκεται ἀρχαία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μετενεχθεῖσα ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ λαύρας τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου.—

Δ') Οἱ ἐν τῇ Μωαμεθανικῇ συνοικίᾳ
ἱστορικοὶ τόποι.

1) Ἡ Πύλη τῆς καταδίκης. 2) Στήλη τῆς δικαστικῆς αποφάσεως. 3) Οἶκος τῆς παρθένου Βερενίκης. 4) Τόπος ἐνθα ἔπασεν ὁ Χριστὸς φέρων τὸν Σταυρὸν. 5) Ἡ Καμάρα τοῦ Πιλάτου. 6) Τὸ Πραιτώριον. 7) Ὁ Γαββαθάς. 8) Ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Ἀννης, ἐνθα ἦτο ὁ οἶκος τῶν θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννης. 9) Ἡ Προβατικὴ Κολυμβήθρα. 10) Οἰκοδόμημα λεγόμενον τὰ Καζάνια τῆς ἁγίας Ἐλένης, ἐνθα τὸ πτωχοτροφεῖον. 11) Ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος, οὗ τινος ἡ περιγραφή ἀδύνατος· κεῖται ἐπὶ τοῦ ὄρους Μοριά καὶ ἡ περιοχὴ του εἶναι 150 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα!!! νῦν λέγεται τέμενος τοῦ Ὁμάρ. Ἐκεῖ εἰσὶν ὑπόγειοι οἰκοδομαὶ· ἐκεῖ τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων κ.τ.λ.

Ε') Ἡ ἁγία Σιών καὶ τὰ παρικείμενα
ἱστορικὰ μέρη

1) Ὁ οἶκος τοῦ Καϊάφα ἡ τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀλέκτορος. 2) Ἡ ἐκκλησία τῆς ἁγίας Σιών.

(1) Ὑποκάτωθεν τούτου ὑπόγειος ἐκκλησία ἀρχαιοτάτη.—

ΣΤ') Τὰ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωασαφάτ

Ἱστορικὰ μέρη

1) Ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου ἐν Γεθσημανῇ τὸ παρὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Μωαμεθανῶν μεγίστης τιμῆς καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἀπολαῦον γεραρὸν Προσκύνημα. 2) Τὸ σπήλαιον τῆς ἀγωνίας. 3) Ὁ καθ' ἡμᾶς τόπος τῆς προδοσίας. 4) Ὁ τόπος ἔνθα καθ' ἡμᾶς ἐκοιμήθησαν οἱ Ἀπόστολοι. 5) Ὁ τόπος ἔνθα πρὸ τοῦ πάθους προσηύξατο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. 6) Ὁ τάφος τοῦ Ἀβεσσαλώμ. 7) Ὁ τάφος τοῦ Ἰωασαφάτ. 8) Ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. 9) Ὁ τάφος τοῦ Ζαχαρίου. 10) Ἡ πηγὴ καὶ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλῳάμ. 11) Ὁ τόπος ἔνθα ἐπριόνισαν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. 12) Τὸ φρέαρ τοῦ Ἰωβ. 13) Τὸ ταφένδ ἔνθα τὸ πάλαι ἦν τὸ εἶδωλον τοῦ Μολόχ.

Ζ') Τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν καὶ τὰ παρακείμενα αὐτῷ Ἱστορικὰ μέρη.

Ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ὑπῆρχε μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Ἀναλήψεως, νῦν δὲ μικρὸν ναΐδιον ὅπερ σκεπάζει μικρὸς τροῦλλος. Ἡ εἰς αὐτὸ εἴσοδος κεῖται πρὸς δυσμὰς, δι' ἧς εἰσερχόμενοι βλέπομεν ἐπὶ βράχου τὸ ἔγχος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅπερ ἅπασα ἡ Χριστιανικὴ ἀρχαιότης ἐθεώρει ὡς ἀχειροποίητον. Ἐνταῦθα ἐπάτησαν οἱ ἄχραντοι πόδες τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ἐπὶ γῆς αὐτοῦ παρουσίας, καὶ ἐντεῦθεν ἀνελήφθη εἰς οὐρανούς. Ὁ τόπος οὗτος ἀπολαύει παγκοίνου σεβασμοῦ παρὰ τε τοῖς Χριστιανοῖς καὶ αὐτοῖς τοῖς Μωαμεθανοῖς. Ἡ φύλαξις τοῦ ναΐδιου τούτου εἶναι ἐπιτετραμμένη εἰς μωαμεθανόν, ὅστις ἔχων τὰς κλεῖδας ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς πάντας τοὺς θέλοντας νὰ εἰσέλθωσι· ὑποδεικνύει δὲ ὁ ἴδιος τὸ ἔγχος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τοῦ Σωτῆρος πρὸς προσκύνησιν. Δις τοῦ ἔτους τελεῖται ἡ θεία λειτουργία ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἀρχιερατικῆ, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τὸ Σάββατον τοῦ Δαζάρου εἰς ἣν παρευρέθημεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἀγιορεῖται· ὁπότε μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν κατήλθομεν εἰς τὴν Βηθανίαν, καὶ ἐκεῖθεν λιτανεύοντες καὶ ψάλλοντες τὴν «Κοινὴν ἀνάστασιν»

εἰς τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Λαζάρου· προσεάρχων τῆς συγκλητικῆς ταύτης λειτουργίας καὶ τῆς κατόπιν λιτανείας ἦτον ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος Ἀσκάλωνος κ. Βασίλειος, εἰς ὃν ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τῆς παρ' Αὐτοῦ ἐπιδαψιλευθείσας ἡμῖν περιποιήσεις. Μετὰ τῆς Α. Σεβασμιότητος μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἀνεμνήσθημεν ἡμερῶν ἀρχαίων. Ὁ Ἅγιος Ἀσκάλωνος ἦτο εὐνοούμενος τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ φίλος τοῦ συμπολίτου μου Γερασίμου τοῦ λαυριώτου Ἐπιτρόπου χρηματίσαντος τοῦ ἁγίου ὄρους ἐν Κων]πόλει ὡς Κων]πολίτης δὲ ὁ Σεβασμιώτατος ἔψαλε κατανυκτικώτατα μὲ ὕφος τοῦ Ρεδαιστινοῦ, τοῦ Βιολάκη. — Ἡ κώμη Βηθανία· τὸ ὄρος Γαλιλαία, ἐνθα ἡ Πατριαρχικὴ ἔπαυλις, εἰς ἣν νοσηλεύεται ἀπὸ ἡμιπληγίαν δεξιᾶν ἡ Α. Μ. ὁ σεπτὸς καὶ γηραιὸς Πατριάρχης κ. Δαμιανὸς πρὸ 10 μηνῶν. Ὁ τάφος τῆς ἁγίας Πελαγίας, τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὰ μνημεῖα τῶν Προφητῶν.

Η') Εἰς τὴν κοιλάδα ἦτοι φάραγγα Ἐννὸμ κεῖται ὁ ἀγρὸς τοῦ κεραμέως.

Πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἱερουσαλήμ τὸ σπήλαιον τοῦ Βαροῦχ· τὰ μνήματα τῶν Κριτῶν, πέριξ τῆς Ἱερουσαλήμ ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἡ Ὁρεινὴ.—

Θ') Ἡ ἁγία Βηθλεὲμ ἐνθα τὸ ἅγιον Σπήλαιον, ἡ Φάτνη.

Τὰ περὶχωρα τῆς ἁγίας Βηθλεὲμ. Τὰ φρέατα τοῦ Λαβίδ. Οἱ Ποιμένες. Ἡ Χεβρών. Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ Σολομῶντος. Τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ.

Ι') Ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ἱστορικὰ μέρη.

Τὸ μοναστήριον τοῦ τιμίου Προδρόμου, οὗτινος ἡγούμενος εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Πανάρετος, ὅστις εἰς ἐπὶ τοῦτο στηθεῖσαν ἐξέδραν ἀναγινώσκει πρῶτον τὸν Μέγαν Ἀγιασμόν τῶν Θεοφανείων « Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων » καὶ εἶτα βαπτίζει τοὺς προσκυνητὰς καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα διαπερᾷ αὐτοὺς διὰ μικρᾶς λέμβου ἀντίπερα τοῦ Ἰορδάνου, ἐνθα τὸ μέρος, ὅπου ἠσκήτευσεν ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἀσκηταί, εἶτα διὰ τῆς αὐτῆς λέμβου ἐπανέρχονται εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ τιμίου Προδρόμου, εἰς ὃ οἱ

προσκυνηται εὐρίσκουσιν ἀδελφικὴν φιλοξενίαν, προσφέρονται ἀναψυκτικὰ, καὶ παρατίθεται γεῦμα ἀντάξιον τῆς Ἀγιοταφικῆς φιλοξενίας, ἥτις ἀμιλλᾶται μὲ τὴν Ἀγιορειτικὴν. Ὁ ὀρέκτης ἡγούμενος κ. Πανάρετος εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων καὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, διότι εἶναι δεύτερος Κτήτωρ τοῦ Μοναστηρίου τούτου, ὅπερ ἐσχάτως κατεστράφη ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ. — Ἐτερον μοναστήριον παρὰ τὸν Ἰορδάνην εἶναι τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου. Εἶτα εὐρίσκουμεν τὰ Γάλαλα· τὸ πεδίον τῆς Ἱερικοῦντος, τὴν πόλιν Ἱερικό. Τὰ ὕδατα τοῦ προφήτου Ἑλισσαίου· Τὸ Σαραντάριον ὅρος ἔνθα ὁ ἡγούμενος Ἀρχιμανδρίτης Ἀβράμιος ὁ πρύτανις τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἡγουμένων κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα, τὸ φιλόξενον καὶ τὸ φιλοπρόοδον. Ἐκεῖθεν ἐστὶ τοῦ Χοτζεβᾶ ἡ μονή· ἀμφότεραι αὗται αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ εἶναι εἰς μέρη ἐπικίνδυνα καὶ ἡ ἀνοδος εἰς αὐτάς εἶναι δυσκολωτάτη. Ἐκεῖ ὑπάρχουσι ὥς καὶ εἰς τὸν Χείμαρρον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα πλῆθος σπηλαίων ἐν οἷς ἡσκήτεον ἄλλοτε πολυάριθμοι ἀναχωρηταί· ἐκ τῶν σπηλαίων δὲ τούτων τινὰ μὲν εἰσι φυσικὰ ἄλλα δὲ κατασκευαστά. Ἐκεῖ οἱ φιλόχρυσοι ἐγένοντο φιλόχριστοι, καὶ οἱ φιλάργυροι φιλάνθρωποι, καὶ οἱ φιλόπλουτοι φιλόπτωχοι. Ἐκεῖ πολλοὶ πολλῶν χρημάτων διὰ τὴν εἰς Χριστὸν φιλοσοφίαν κατεφρόνησαν. Πολλοὶ πολλάκις τῶν εὐσεβῶν βασιλέων πηλὸν ἡγήσαντο τὸν χρυσὸν καὶ σποδὸν τὸν ἀργυρον, λιθολαμπεῖς στεφάνους καὶ χρυσωνύμους ἀλουργίδας ἀράχνης εὐτελέστερα ἐλογίσαντο. Πολλοὶ τῶν εὐγενῶν, ὡς ὁ ἅγιος Ξενοφῶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἰνδικοὺς καὶ κρυσταλλίζοντας λίθους περιεφρόνησαν, τὰ βύσσινα καὶ τὰ κόκκινα καὶ περιπόφυρα καὶ ὀλοσηρικὰ καὶ λιθοκόλλητα φύλλων ἀδρανέστερα ἡγήσαντο. Ἐκεῖ πολλοὶ τῶν ἐνδόξων καὶ ἐπιφανῶν οὐ μὴν ἄλλα καὶ πλουσίων, ὡς ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ἄλλοι σκύβαλα ἡγήσαντο διὰ τὸν Χριστόν, τὰς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου χιλιάδας καὶ τὰς τιμητικὰς θέσεις, λευκώδεις τε καὶ χρυσολαμπεῖς στολὰς ἀπώσαντο καὶ τριχοφορεῖν ἤρρετίσαντο. (1) Ἀλλὰ φεῦ! σήμερον τὰ σπηλαία ταῦτα εἰσὶ φωλαὶ ἀλωπέκων καὶ ἀγρίων ὀρνέων. Εἷς ἐκ τοῦ ὀμίλου μας ὁ πατήρ Ἀθανάσιος Βαλσαμάκης φαρμακοποιὸς περιῆλθε τὴν πέριξ τοῦ ἁγίου Σάββα ἔρημον πρὸς ἀνίχνευσιν τοιούτων θησαυρῶν· καὶ εὐτυχῶς δὲν ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ διότι παρὰ τὴν θέσιν Καστέλλιον ἐπέτυχε δύο ἀναχωρητὰς ἐφαμίλλους τῶν ἀρχαίων Πατέρων πράξει τε καὶ θεωρίᾳ καὶ ἀτιλότητι· Κύριος οἶδεν ἐὰν ὑπάρχωσι καὶ

(1) Ἐκεῖ εἰς τὴν πανέρημον ἀνεμνήσθην τῶν ἐπῶν τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου «Νὰ ἦμην ἀγριοπερίστερο μὲ τὰ πλατεῖα φτερά του. Ἡ ταχυπόρος χελιδὼν διὰ νὰ ἡμπορέσω ἀπὸ τὸν βίον τῶν θνητῶν ἀνθρώπων νὰ ἐκφύγω Κοὶ μέσα εἰς τὴν πανέρημον μὲ τ' ἄγρια θηρία νὰ κατοικῶ· καὶ γὰρ οὐτὰ πιστότερα ὑπάρχουν πολὺ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, καὶ νὰ διάγω βίον ἀμέριμνον χωρὶς ποινὰς χωρὶς κόπους καὶ θλίψεις· καὶ ἓνα μόνον ἄσταχυν πάντα τροφὴν νὰ ἔχω· νοῦν ὅμως τῆς θεότητος εἰδήμονα καὶ γνώστην.....»

ἄλλοι τοιοῦτοι μαργαρίζται εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκείνας ἐρήμους τρυγῶν-
τες τὸ μέλι τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας. —

Ἡ νεκρὰ θάλασσα ἢ λίμνη ἀσφαλτῆτις καλουμένη, εἰς
ἣν εἰσβάλλει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Τὸ μήκος αὐτῆς εἶναι 11 μίλια
καὶ τὸ πλάτος 3. Τὸ ὕδωρ τῆς εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἄλμυρόν καὶ ἀ-
φίνει εἰς τὸ στόμα πικρὰν καὶ ἀηδῇ γεῦσιν. Ἐδῶ ἦσαν τὰ Σόδομα
καὶ Γόμορρα.

ΙΑ') Ἡ λαύρα τοῦ Ἀγίου Σάββα ἀπέχει τρεῖς ὥρας
ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τρεῖς τῆς Βηθλεὲμ καὶ τρεῖς τῆς Νεκρᾶς θα-
λάσσης· ὕψος οὐρανόληκτον καὶ βάθος δυσθεώρητον· μεγαλεῖον ἅμα
καὶ ἀγριότης· φύσεως, δεκατεσσάρων αἰώνων γίγας ἀήττητος τῆς ἐν
Παλαιστίνῃ Ὁρθοδοξίας, καὶ ἐν τῇ βαθυτάτῃ ἐκείνῃ ἐρήμῳ μάρτυς τοῦ
Ἑλληνισμοῦ ἢ γεραρὰ καὶ εὐαγῆς Λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα. Εἰς τὴν
ἁγίαν ταύτην Μονὴν εἰς ἣν ἀσκοῦνται περὶ τοὺς 35 πατέρες, μετέβη-
μεν τὴν παραμονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ κατὰ τὸ Ἀγιορειτικὸν τυπι-
κὸν ἐτελέσαμεν ἀγρυπνίαν 14ωρον. Ἐκεῖ ἐγνωρίσαμεν τὸν γέροντα
Παντελεήμονα ἐπίτροπον τῆς ἱερᾶς Μονῆς, πρότυπον ἀσκητικῆς τε
λειότητος καὶ Χριστιανικῆς ἀγάλης. Ὅντως οἱ πατέρες τῆς Μονῆς
ταύτης, ὄντες πενιχροὶ καὶ λιτοὶ εἰς τὴν ὄρασιν ἀλλὰ πλήρωμα ἡθι-
κῆς δυνάμεως καὶ ἡθικοῦ μεγαλείου προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν καὶ
τὸν σεβασμὸν τῶν προσκυνητῶν. Ἐχει καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος τὰ κατου-
νάκια καὶ τὴν ἔρημον τοῦ Ἀγίου Βασιλείου, πλὴν οἱ πατέρες ἐδῶ ἔ-
χουσι παρηγορίαν τὴν θάλασσαν, τὴν χλωρίδα τῆς γῆς κ.τ.λ. ἐκεῖ οὐδε-
μία παρηγορία· περιεργον ὁμῶς φαινόμενον ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τῶν
ξένων· οἱ περὶ τὴν μονὴν περιϋπτάμενοι κόσμουφοι εἰσὶ τοσοῦτον ἐ-
ξημερωμένοι ὥστε ἅμα τῇ προσκλήσει τῶν πατέρων προσερχόμενοι ἴ-
στανται, εἴτε ἐπὶ τῆς παλάμης εἴτε ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν καὶ λαμ-
βάνουσι παρ' αὐτῶν τροφὴν ἐκ σταφίδων. Ἡ Μονὴ αὕτη θησαυρίζει
τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἡ πύλη τῆς μονῆς
εἶναι σιδηρᾶ καὶ πάντοτε κλειστὴ, εἰς δὲ τῶν Ἀγιοσσαββιτῶν Πατέ-
ρων εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν τῆς πύλης Πύργου, δίδει εἰδήσιν
διὰ κωδωνίων ὅταν ἔρχονται ἔξωθεν προσκυνηταὶ ἢ ἀδελφοὶ τῆς Μο-
νῆς καὶ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει τὴν θύραν. Ἐπίσης ἐγνωρίσαμεν τὸν ὄντως
ἀγαθὸν Ἀγάθωνα, ἐπίτροπον τῆς Μονῆς καὶ τὸν καλὶφωνον ψάλτην
καὶ οἰκονόμον γέροντα Ἀρχάδιον. Ἡγούμενος τῆς ἱστορικῆς ταύτης
Μονῆς εἶναι ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Σίλβεστρος, ὅστις ἀγιορείτης ὢν (ἐ-
σφιγμένιτης) μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς ὑποδέχεται ἡμᾶς ὡς ἀγιορείτης
εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν Μετόχιον τοῦ Ἀγίου Σάββα, τὸ ἐπ' ὀ-
νόματι Ἰωακείμ καὶ Ἀννης τιμώμενον, καὶ ὅπερ ἀνεκαίνισεν τελείως
ὁ φιλόποιος οὗτος νῦν Ἀγιοσσαββίτης. Εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην
νὰ μᾶς συνοδεύσῃ εἰς Γαλιλαίαν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἑπαυλιν, καὶ
νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἐνώπιον τῆς Α.Μ. ἰδιαίτερος ἐμὲ ὡς ἱατρὸν, καὶ

κατόπιν τοῦ· συναδέλφου· μου. ὅταν εὐρέθην πρὸ Πατριάρχου ὁδετοῦς καὶ ββήτη πατριαρχεύσαντος, ἡμιπλήκτου μὲ τὸ παράπονον εἰς τὰ χεῖλη, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου κατωπτρίζετο τὸ πολυπαθές, ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀθῶα ἀφέλεια ἡ ἀφαρπάζουσα πάντα, ὅστις συνάπτει μετὰ τοῦ στυλοβάτου τούτου τῶν Παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλίαν, ὁμολογῶ ὅτι τοσοῦτον συνεκινήθην ὥστε θερμὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοῦ· ὀφθαλμοῦ μου. Ἡ γλυκυτάτη αὐτοῦ ὄψις, θὰ μείνῃ ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν μνήμην μου. Πόσον πολῦτιμος καὶ ἀνεκτίμητος εἶναι ἐν ταῖς κρισίμοις ταύταις περιστάσεσιν ἡ ζωὴ τοῦ Πατριάρχου, θὰ κριθῇ μετὰ τὸν θάνατον τούτου. Ἐπειδὴ μὲ ἐκράτησε πλησίον του περὶ τὴν ἡμισεῖαν ὥραν τῷ ὑπέδειξα εὐσχήμως ὡς ἱατρὸς πλὴν τῶν φαρμάκων καὶ τῆς διαίτης, ὅτι ἐπειδὴ ἡ πάθησίς του προῆλθεν ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων ἐνοχλήσεων, καὶ ἐν ὧν ὑφίστανται αὐταὶ ἡ νόσος θὰ παρατείνῃται καὶ θὰ βαίνει ἐπὶ τὰ χεῖρα, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ διορίσῃ τοποτηρητὴν καὶ νὰ ἀπόσχῃ τελείως πάσης Πατριαρχικῆς εὐθύνης· καὶ ἐνοχλήσεως· διότι μόνον τότε ἐλπίζω εἰς τὴν κρασίαν του ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ἡ πολῦτιμος ὑγεία του. Εἴθε νὰ εἰσακουσθῶ.

ΙΒ') Ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Σαμαρείαν.

Ἡ Σηλώμ. Τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ ἡ τῆς Σαμαρείτιδος. Ἡ Σαμάρεια.

ΙΓ') Ἀπὸ τῆς Σαμαρείας εἰς Ναζαρέτ.

Ἡ κοιλὰς Ἰσραὴλ. Ἡ πόλις Ναζαρέτ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

ΙΔ') Ἀπὸ Ναζαρέτ εἰς τὴν Τιβεριάδα.

Ἡ Κανᾶ. Τὸ ὄρος τῶν μακαρισμῶν. Οἱ πέντε ἄρτοι. Ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος. Ἡ πόλις Τιβεριάς. Τὰ παρὰ τὴν Τιβεριάδα θερμὰ ὕδατα (λουτρά). Τὰ Μάγδαλα. Ἡ Βηθσαϊδά. Ἡ Καπερναούμ.

ΙΕ') Τὸ ὄρος τὸ Ὀχβὼρ τὸ ἅγιον καὶ θεοδόξαστον.

Εἰς τὰ θεοβάδιστα ταῦτα ἱερὰ Προσκυνήματα μετέβημεν δι' αὐτοκινήτων ἔχοντες ὁδηγοὺς (= ξεναγοὺς) τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀρχάδιον τὸν ἐκ Σπετσῶν, ὅστις διὰ τῶν χαριτωμένων εὐφυολογιῶν του καὶ ἱστορικῶν διηγήσεων ἐκάστου Προσκυνήματος, καθίστα τὴν ἐκδρομὴν μας λίαν εὐχάριστον καὶ ἐπαγωγὸν τὸν ὁσιολογιώτατον γέροντα κ. Σπυρίδωνα τὸν Ἀγιορείτην τὸν ἀπαράμιλλον καὶ αὐτοδίδακτον ζωγράφον, οὗτις ὁ οἶκος εἶναι ἄλλος οἶκος τῶν

Ἰωσαφαίων ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει· καὶ τὸν ὀσιολογιώτατον γέροντα κ. Γεδεών τὸν καλοκάγαθον καὶ ἀνυπόκριτον ἀριοσαββίτην μοναχόν. Εἰς τούτους ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Αἱ ἀδελφικαὶ δὲ περιποιήσεις ὧν ἡξιώθημεν παρὰ τῶν ἡγουμένων τῶν διαφόρων Προσκυνημάτων θέλουσιν εἶσθαι δι' ἡμᾶς ὡραῖον ἐνθύμημα καθ' ὅλον τὸν βίον μας· πάντες ἐφιλοτιμοῦντο πῶς νὰ μᾶς περιποιηθῶσι. Πόσον ἔχουσι δίκαιον οἱ ἕξνοι καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοὶ ὡς ὁ HOLL ὁ DETIHER καὶ λοιποὶ εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ὄρους καὶ Παλαιστίνης πραγματείας των, νὰ ἀναγνωρίζωσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ ἀνεδείχθησαν ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου πρέπει νὰ ἀναζητηθῶσι αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ μοναχικοῦ βίου· ἤτοι εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἀγρυπνιῶν προσευχῶν καὶ λοιπῶν ἀσκητικῶν μέσων, ἡ δὲ δευτέρα διὰ τῆς ἀπαραιμίλλου φιλοξενείας· διότι ὄχι μόνον φιλοξενοῦν τὸν ἐπισκέπτην ἐπὶ ἡμέρας πλουσιοπαρόχως, ἐν τῷ ξενωνί των (= Ἀρχονταρική) ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν χορηγοῦν τροφὸς (= κουμπάνιαν) διὰ τὸν δρόμον.

Λέγει εἰς σοφὸς τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν·
 «τοὺς εὐεργέτας τοῖς ὁμοίοις καλοῖς· εἰ δυνατόν ἀνταμείβεσθαι, καὶ
 » τοὺς ἀγαθοποιούντας ἀντιχαρίζεσθαι, νόμος ἐστὶν ἐπαινούμενος· εἰ
 » δὲ γε τῶν ἴσων δόσεων οἱ εὐεργετηθένες οὐκ ἀποτίσουσι, πενία
 » συζῶντες καὶ ἀτορία τυχόν, καὶ χρημάτων οὐκ εὐποροῦντες, ὁ βού-
 » λονται, δευτέρως τάξεως, φησὶν, εὐχαριστίαν τῆς ἀνταμείψεως οὔσης
 » οὐκ ἔλλοττον, προσάγειν διὰ λόγου ἢ διὰ τῆς γραφίδος δικαίως καὶ
 » εὐλόγως ἀπαιτηθῆσονται».

Διὰ τυχῶς ἀδυνατεῖ ὁ ἀσθενὴς μου καὶ εὐθραυστος· κάλαμος νὰ ἐ-
 ξαιτρεχέται· τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας μου· ἀλλὰ καὶ ἡ σιωπὴ δὲν
 ἐπιτρέπεται· διὰ τοῦτο ὡς εἰς ἀναμνηστικὴν στήλην θὰ ἀναγράψω τὰ
 σεπτὰ ὀνόματα τῆς ἁγιοταφικῆς ἀδελφότητος τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύ-
 νης ἔνεκεν.

- 1) ὁ ἅγιος Μαδαΐων Μελίτων.
- 2) ὁ » Διοκαισαρείας Ἀρίσταρχος.
- 3) ὁ Ἀσκάλωνος Βισέλειος.
- 4) ὁ Κυριακοπόλεως Βισέλειος.
- 5) ὁ Ἰορδάνου Τιμόθεος.
- 6) ὁ Ἐλευθερουπόλεως Ἀναστάσιος.
- 7) ὁ Πέλλης Μεθόδιος.
- 8) ὁ Λύδης Νικόδημος.
- 9) ὁ Θαβωρίου Σωφρόνιος.
- 10) ὁ Φιλαδελφείας Εὐδωρος ὁ καὶ Πατριαρχικὸς
- 11) ὁ Ἀκρης Κελαχίδων. [ἐπίτροπος.

Ἀρχιμανδριται

1) Βασίλειος, 2) Νάρκισσος, 3) Κάλλιτος, 4) Βησσαρίων, 5) Συνέσιος, 6) Νέστωρ, 7) Παλλάδιος, 8) Ἰωαννίκιος, 9) Ἀρχίδιος, 10) Κωνσταντῖος, 11) Βασίλειος, 12) Εἰρήνηρχος, 13) Ἀθανάσιος, 14) Ἀθανάσιος, 15) Νικόδημος, 16) Φιλόθεος, 17) Νικόδημος, 18) Γερμανός, 19) Γρηγόριος, 20) Ἀθηναγόρας.

Πάντες οὗτοι οἱ σεβάσμιοι πατέρες ἐδείκνυν ἀνυτόκριτον χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν, διότι πρώτην ἤδη φορὰν εἶδον ὄμιλον Ἀγιορειτῶν. Ἰδίως ὁ πολὺς καὶ βαθυπύγων ἅγιος Φιλαδελφείας κ. Εὐδωρος ὁ Πατριαρχικὸς ἀντάξιος Ἐπίτροπος, οὗτινος ἡ μετριοφροσύνη ἐγείρει τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν υἱικὴν στοργὴν τοῦ ἐπισκέπτου. Ὁ χαριτόβρυτος οὗτος Ἀρχιερεὺς ὅστις μετὰ τοῦ Μεγάλου Δραγουμάνου κ. Θεοδωρήτου (1) ἀποτελεῖ τὴν διοίκησιν τοῦ Μεγάλου Μοναστηρίου, διέταξε νὰ φιλοξενηθῶμεν κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς Ἱερουσαλὴμ διαμονῆς μας· εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀβραάμ, ὅπερ ἔχει ἀπαστράπτοντα ἀπὸ καθαριότητα δωμάτια δι' ἐπισήμους ξένους· καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εὗρομεν ἀδελφικὰς περιποιήσεις, αἵτινες θέλουσιν εἶναι δι' ἡμᾶς ὥραϊον ἐνθύμημα καθ' ἅταςαν τὴν ζωὴν μας. Ἐκεῖ τὴν φροντίδα διὰ τὸ φαγητὸν μας εἶχεν ὁ σεβαστὸς γέρον κ. Γεννάδιος· ὁ ἐπόπτης τοῦ Κοινοῦ μαγειρίου, ἀρχαῖος φίλος μου ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἦτο κοινοβιάτης εἰς τὸ Ἱερὸν Κοινόβιον τοῦ Κωνσταντινου ἦτοι πρὸ 40 ἐτίας! Ἐπίσης ἠξιώθημεν νὰ γνωρίσωμεν τὸν λόγιον καὶ γλωσσουαθῆ ἀρχιμανδρίτην κ. Κάλλιστον τὸν πολὺν καὶ κόσμιον τοῦτον Ἀγιοταφίτην, ἐπίσης τὸν ἀκούραστον καὶ ἀεικίνητον Ἀρχιμανδρίτην κ. Συνέσιον τὸ κόσμημα τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ὁ συνοδὸς τῶν Προσκυνητῶν κατὰ τὴν τὸν Νικτήρα αὐτοῦ (ὅποτε ψάλλει “τὸ εἰς τὸ ὄρος τοῖς Μαθηταῖς ἐπειγομένοις,, καθ' ἣν ὥραν ὁ πολὺς ἀρχοντάρης γέρον Σέργιος μετὰ πολλῆς τροθυμίας νίπτει τὸν δεξιὸν πόδα τῶν προσκυνητῶν,) καὶ κατὰ τὴν Προσκύνησιν τῶν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Ναῷ Προσκυνημάτων, ὁ Προεξάρχων τῶν Μεγάλων Εἰσοδῶν κατὰ τὰς τελετάς, ἦτοι τοῦ Φῶς ἱλαρὸν καὶ λοιπῶν εἰσοδικῶν. Ὁ χαριτωμένως οὗτος Ἀγιοταφίτης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλκύει τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ἐπισκέπτου διὰ τὸ μιλίχιον τοῦ ἡθους καὶ τὸ φιλόξενον.

Ἐπίσης τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Βασίλειον τὸν τοῦ τιμίου Προδρόμου ἡγούμενον, τὸν κέρβερον τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ δικαιομα-

(1) Ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος Ἀγιοταφίτης εἶναι τὸ κλέος τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ἐκτιμώμενος οὐ μόνον παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ξένων, ἐν τῷ προσώπῳ τούτῳ καυχᾶται ἐκεῖ ὁ Ἑλληνισμός.

των μας, πρὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποίου προτροπάδην φεύγουσιν οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι, οἵτινες ἀκαταπαύστως προσπαθοῦσι νὰ καταπατήσωσιν ἢ ὀπωσδήποτε νὰ μειώσωσιν αὐτὰ. Ἐπίσης ἐγνωρίσαμεν τοὺς δύο καλλιφῶνους Ἱεροψάλτας τὸν κ. Ἰωάννην Μουσικίδην καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην κ. Γρηγόριον Κωστεριάδην τὸν Ἀγιορείτην καὶ νῦν λαμπαδάριον τοῦ Παναγίου Τάφου. καὶ ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ὅστις εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην, καὶ ὡς Ἀγιορείτης καὶ γνωστός μας, νὰ μᾶς ἐπισκέπτηται συχνὰ εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀβραάμ καὶ νὰ ἀναπολῶμεν εἰς τὴν μνήμην μας ἀγιορείτικὰς ἀναμνήσεις. Οἱ καλλίφωνοι οὗτοι Ἱεροψάλται κατακηλοῦσι τὰ ὦτα τοῦ ἐκκλησιασματος· τόσῃν δὲ ὁμοιότητα ἔχουσιν, ὥστε ὅταν ψάλλῃ ἕκαστος, δὲν γνωρίζεις ποῖος χορὸς ψάλλει. Καὶ ἄλλους πολλοὺς Ἀγιοταφίτας ἠξιώθημεν νὰ γνωρίσωμεν ὧν τὰ ὀνόματα διαφεύγουσι τῆς μνήμης μας διὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας μας. Ἀλλὰ καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως οὐκ ὀλίγον μᾶς κατεγοήτευσε, ὁ παπᾶ Εὐγένιος μὲ τὰς ἀδελφικὰς περιποιήσεις του καὶ τὸν ζῆλόν του πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον, ὁ ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος Ἀναγνωστάκης ὁ εὐταξίας τοῦ Ἱεροῦ Βήματος μὲ τοὺς εὐγενεῖς τρόπους του καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ ἡθους του. Ὁ ἀρχοντάρχης Σέργιος ὅστις καὶ ἐκκλησιαστικὸς γίνεται καὶ ξεναγὸς καὶ ἐν γένει διακονητὴς ἀεικίνητος. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ναοῦ ἔχει τὴν μεγαλυτέραν εὐθύνην διὰ νὰ συντρίβῃ καὶ ματαιοῖ τὰς ραδιούργους προσπαθείας τῶν πολωνύμων ἐχθρῶν ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο τότε ἀναπαύονται οἱ φρουροὶ οὗτοι τοῦ Ναοῦ εἶναι ἄδηλον· διότι ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὸν Ναὸν εἴτε ἡμέραν εἴτε καὶ νύκτα τοὺς εὐρισκον ἐπὶ ποδὸς ὡς οἱ φρουροὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς μεθορείου γραμμῆς.

Περὶ τῶν τελετῶν τοῦ ἱεροῦ Νιπτήρος καὶ τοῦ Ἀγίου Φωτός.

Ὁμολογῶ δι καίτοι εὐρίσκομαι ἐπὶ 40ετίαν εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, καίτοι ὑπηρέτησα δις τὴν πατρίδα μου ὡς ἀνθυπάταρς, οὐχ ἡ·τον ἔπρεπε νὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν, διὰ νὰ ψηλαφήσω, οὕτως εἰπεῖν, τὴν πίστιν μου καὶ τὴν Ἑθνικὴν ἰδέαν. Ἐκεῖ γίνεται τις πιστὸς Χριστιανὸς καὶ πιστὸς Ἕλλην, διότι εἰς τὴν Πόλιν ταύτην γίνεται θρησκευτικὸς ἀγὼν ὅλων τῶν Ἑθνῶν, ὅλων τῶν γλωσσῶν καὶ μέχρι μὲν τῆς μεγάλης Πέμπτης διεκδικοῦσι τὰ πρωτεῖα οἱ Λατῖνοι· τὸ ποικιλόγητον καὶ βροντόφωνον αὐτῶν, τὸ ἀρμονικὸν ὄργανον, σκεπάζουσι τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες ὡς ἐφ' ὑψηλῆς περιοπῆς ἰστάμενοι ἄ-

δουσι τὸ ἀφελὲς καὶ ἀπέριτον ἄσμα μὲ βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἀπὸ τῆς μεγάλης ὁμῶς Πέμπτης καὶ ἐντεῦθεν θριαμβεύουσιν οἱ ἡμέτεροι καὶ φυγαδεύονται οἱ Λατῖνοι· ὁ νιπιτῆρ, τὸ ἅγιον φῶς εἰσι τὰ τρίπαια τῶν ἡμετέρων.

Τὴν μεγάλην Πέμπτην μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἥτις τελεῖται εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, ὁ λειτουργὸς Ἀρχιερεὺς ὅστις ἦτον ὁ ἐπίτροπος κ. Εὐδωρος εἰς τύπον Χριστοῦ μετὰ 12 Ἀρχιμανδριτῶν εἰς τύπον τῶν 12 Ἀποστόλων, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγίας Αὐλῆς τοποθετηθεῖσαν ἐξέδραν καταλλήλως διασκευασμένην. Ἀντικρὺ τῆς ἐξέδρας ὑπῆρχεν Ἀμβων προχείρως κατεσκευασμένος εἰς ὃν ὁ διάκονος κ. Εὐστάθιος δι' ἠχηρᾶς καὶ γλυκυτάτης φωνῆς ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς·» καὶ ὁ ἀρχιερεὺς χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἔλεγε τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος· «Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι». Ὁ διάκονος· «ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ Πάσχα καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών·» ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάλιν ἔλεγε τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος· «Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα ἵνα φάγωμεν·» οἱ δὲ τοὺς ἀποστόλους Πέτρον καὶ Ἰωάννην ὑποκρινόμενοι ἀρχιμανδριτῶν εἶπον αὐτῷ· «Κύριε ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» «Ἐγείρεται ἐκ τοῦ δειπνου καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν· εἰτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπιτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διέζωσμένος.» Ταῦτα ἀπαγγέλλοντος τοῦ διακόνου μεγάλη τῇ φωνῇ, ὁ ἀρχιερεὺς ἀπεκδυθεὶς τὴν χρυσοῦφαντον στολὴν του καὶ περιζωσθεὶς καὶ αὐτὸς λέντιον ἤρξατο νὰ νίπτῃ ἰδιόχειρως τοὺς πόδας τῶν τῶν Ἀποστόλων παριστανόντων ἀρχιμανδριτῶν. Ἐξακολουθεῖ ὁ διάκονος· «Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ λέγει αὐτῷ ἐκείνος·» καὶ ὁ ὑποκρινόμενος τὸν Πέτρον ἀρχιμανδριτῆς· «Κύριε Σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας;» καὶ ὁ ἀρχιερεὺς· «ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι» καὶ ὁ Πέτρος· «ἐν μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου....» καὶ ὁ ἀρχιερεὺς· «ἐάν μὴ νίψω σε οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ» καὶ ὁ Πέτρος· «Κύριε μὴ τοὺς πόδας μου

μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν·» καὶ ὁ ἀρχιερεὺς· «ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι....» καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου· ὅτε δὲ εἶπεν ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι «εἰς ἐξ ὑμῶν με παραδώσει» ἔβλεπον ἀλλήλους οἱ ἀπόστολοι ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει, καὶ ἕκαστος ἔλεγε τῷ ἀρχιερεῖ· «μήτι ἐγὼ εἰμι Κύριε;» τότε νεύει ὁ Πέτρος τῷ Ἰωάννῃ πυνθῆσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει. Ἐπιπεσὼν δὲ ὁ ὑποκρινόμενος τὸν Ἰωάννην ἀρχιμανδρίτης εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀρχιερέως λέγει αὐτῷ· «Κύριε τίς ἐστίν... κ.τ.λ.» Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποκρινόμενος τὸν Ἰούδαν ἀρχιμανδρίτης ἠρώτησε· «μήτι ἐγὼ εἰμι Κύριε;» καὶ ὁ ἀρχιερεὺς· «Σὺ λέγεις». (1)

Ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ διάκονος εἰς τὴν περικοπήν «ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ... καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ», τότε ὁ ἀρχιερεὺς κατέρχεται τῆς ἐξέδρας μαζὺ μὲ τοὺς τρεῖς ἀρχιμανδρίτας καὶ κλίνας γόνυ προσεύχεται «εἰ δυνατόν ἐστὶ παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί Σὺ.» Καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει τοὺς τρεῖς καθεύδοντας καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων καθεύδεις· οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν· καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν καὶ ὑποστρέψας εὗρε πάλιν τὸ τρίτον αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει αὐτοῖς. «Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδὼς με ἤγγικε». Καὶ οὕτως ἡ τελετὴ τοῦ Νιπιτήρος λήγει ἣν τόσον θανμάσια ἐξετέλεσε ὁ ἅγιος Φιλαδελφείας κ. Εὐδωρος. Κατελθόντος τοῦ διακόνου ἐκ τοῦ Ἀμβωνος, ἀνῆλθεν ὁ ἐκ

(1) Σημειωτέον ὅτι μέχρι πρό τινος οὐδεὶς συγκατετίθετο νὰ παρίσται τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰούδα ὡς ἐμποιοῦν φρίκην καὶ ἀποστροφὴν, καὶ ἐπειδὴ εἰς τυχόντα παροξυσμὸν ἀπεκάλουν αὐτὸν Ἰούδα, διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης ἐξέδωκε φρικτὸν ἀφορισμὸν κατ' ἐκεῖνον, ὅστις τολμήσῃ καὶ καλέσῃ Ἰούδαν τὸν ἱερέα ἐκεῖνον τὸν παραστήσαντα τὸ τοῦ Ἰούδα πρόσωπον. Λεγεται δὲ ὅτι μετὰ τὴν τελετὴν ἀναγινώσκει εἰδικὴν εὐχὴν συγχωρητικὴν εἰς τὸν ἱερέα τοῦτον.

τῶν ἐπιλέκτων τῆς ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος μέγας Σκευοφύλαξ κ. Κυριακὸς ὁ ἀντάξιος τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του, εὐρυμαθὴς καὶ κόσμιος κληρικὸς, ὁ τιμῶν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. ὅστις ὡμίλησε εὐφραδέστατα Ἀγγλιστὶ συναρπάσας τὸ κοσμοβριδὲς ἀκροατήριον, καὶ ἰδίως τοὺς παρατεταγμένους Ἀγγλους ἀξιωματικούς καὶ στρατιώτας. Ἡμεῖς δὲ λίαν συγκεκινημένοι καὶ δακρύβροκτοι ἐξ ἐθνικῆς συγκινήσεως ἡ ιεροώμεθα τὸν ῥήτορα, ἀνατολοῦντες οἱ οἱ Διῖνοι οἱ ἀναιμωροὶ περὶ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν ἔχουσι νὰ παρατάξωσι στρατιὰν ὁλόκληρον φραγκισκανῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν, ὁ δὲ Ἑλληνισμὸς ὀλίγους μὲν ἀλλ' ἐκλεκτοὺς εἰς τὰ στήθη τῶν ὁπίων κοχλάζει πρὸς τῇ ἐνθέρμῳ πίστει καὶ τὸ διάπυρον Ἑλληνικὸν αἶσθημα.

Τοιοῦτους κληρικοὺς ἐχούσης τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν. ὅντως καὶ πύλαι ἁδου οὐ κατισχύσουσι αὐτῆς· τὸ δὲ Ἔθνος μας πάντοτε ὡς ἀσκὸς ἐν οἷδασι θὰ ποντοπορῇ.

Ἡ τελετὴ τοῦ Ἀγίου Φωτός.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὁ Ναὸς ἦτο πλήρης μέχρις ἀποπνιγμοῦ· ἡμεῖς ὅμως καὶ πάλιν χάρις εἰς τὸν Μέγαν Σκευοφύλακα, κατελάβομεν θέσιν τοιαύτην ὥστε τὰ διακρίνωμεν τὰ πάντα. Ἐκαστος τῶν ἐν τῷ Ναῷ καὶ ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ μυριάδων προσκυνητῶν πάσης Ἐθνικότητος, ἐκράτει δέσμην 33 κηρίων κατὰ τὰ ἔτη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἴσταντο διπλαῖ σειραὶ Ἀγγλων στρατιωτῶν χάριν τῆς τάξεως, ὡς καὶ οἱ δόκιμοι καὶ ναυτόπαιδες τοῦ Ἀρεως. Οἱ Ἀραβόφωνοι Ὁρθόδοξοι ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ ἀπαγγέλλουσι ἐγκώμια τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ τοῦ Ἑλλήνος Πατριάρχου καὶ τοῦ Ἑθνους τῶν Ρωμαίων. Πολλοὶ τούτων τῶν Ἀραβοφώνων ἀνέρχονται ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἄλλων, καὶ κρούοντες μετὰ μανίας τὰς χεῖρας, πρὸς τοῖς ἐγκωμίοις ἀπαγγέλλουσι καὶ φοβερὰς ὕβρεις καθ' ὅλων τῶν μὴ ὀρθοδόξων Ἐθνῶν καὶ ἰδίως τῶν Ἀρμενίων.

Εἰς τὰς 8 ἡ ὥρα ἀφ' οὗ σβεσθῶσι ὅλαι αἱ κανδηλαί, κλείονται αἱ θύραι τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἰδιαίτης σφραγίδος τῶν ἀρμοδίων. Πεοὶ ὥραν 9ην καταβαίνει ὁ προεξάρχων τῆς τελετῆς Ἀρχιερεὺς κ. Εὐδωρος μεθ' ὅλου τοῦ κλήρου προπορευομένων τῶν 6 Καβάσηδων τῶν Πατριαρχείων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου μετ' ὁ βαρὺ κτύπημα τῶν ράβδων τῶν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου μετ' ἡρόνον καὶ ρυθμὸν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ τοποθετοῦνται ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι.

Εἰς τὰς 10 ὁ Τοῦρκος ἀρχιερωρὸς τοῦ Ναοῦ μετ' ὁ σάρικι ἐπὶ κεφαλῇ συνοδεύει τοὺς Πατριάρχας τῶν Ἀρμενίων, Κοπτῶν, καὶ Σύ-

ρων φερόντων τὰ ἐπάνωκαλύμμαχα, εἰς τὸ Ἱερὸν βῆμα, καὶ ἀφ' οὗ ποιήσωσι ἐδαφιαίαν μετάνοιαν πρὸ τοῦ τελέσοντος τὴν τελετὴν Ἀρχιερέως κ. Εὐδωρον ἀσπάζονται αὐτοῦ τὴν δεξιάν, λαμβάνοντες, οὕτως εἰπεῖν, καιρὸν ἵνα μετὰσχῶσι τῆς τελετῆς καὶ λάβῃσι παρὰ τοῦ Πατριάρχου μας τὸ **Ἅγιον Φῶς**· ὁ δὲ ἀναπληρῶν τὸν Πατριάρχην ἀρχιερεὺς Εὐδωρος ἐγείρεται τῆς ἑδρας χάριν ἀβρότητας καὶ προτείνει αὐτοῖς τὴν δεξιάν του πρὸς ἀσπασμὸν· καὶ οὕτω δεικνύουσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν ὑποταγὴν των προσκυνοῦντες δημοσίᾳ τὸν Ὁρθόδοξον Πατριάρχην. Ἡ ἐθιμοτυπία αὕτη βασίζεται καὶ ἐπὶ ῥητῶν διατάξεων τῶν παρ' ἡμῖν Σουλτανικῶν ὀρισμῶν διαδηλοῦσα τὴν ἰδιοκτητικὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἑθνους ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Εἰς τὰς 12 τὴν μεσημβρίαν ὁ Πατριαρχεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ λιτανεύοντες Ἱερεῖς ἐνδυθέντες τὰς πολυτίμους ἱερατικὰς τῶν στολὰς ἐξέρχονται τοῦ Ἁγίου Βήματος ἀπὸ τὴν ὡραίαν Πύλην, ἐπευφημοῦντος τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἡμετέρων ψαλτῶν ψαλλόντων μὲ γλυκεῖαν καὶ πολυπόθητον μελωδίαν τὸ γνωστὸν τροπάριον « τὴν Ἀνάστασιν σου Χριστέ Σωτὴρ Ἀγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς. . . »

Ὁ Κλῆρος περιέρχεται μετὰ ψαλμοδιδῶν τρις τὸ ἅγιον Κουβούκλιον μετὰ δὲ τὴν λιτανεῖαν ἡ θύρα τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου ἀποσφραγίζεται καὶ ὁ μὲν Πατριαρχεὺς ἐκδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν του στολήν, Σάκκον, Μίτραν, κ.λ.π. καὶ μόνον μὲ τὸ λευκὸν στοιχάριον εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ Κουβουκλίου· καὶ εὐθὺς ἀναγινώσκει εὐχὴν δεόμενος ἵνα τὸ ἐνδοθεν τοῦ ἁγίου τάφου διανεμηθὴσόμενον φῶς εἴη τοῖς μετ' εὐλαβείας λαμβάνουσι χάριτος παρεκτικόν, ὁ δὲ Κλῆρος ἐπιστρέφει εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Ἦδη βαθεῖα σιγὴ διαδέχεται τοὺς πρὸ μικροῦ τὰς ἀχανεῖς τοῦ Ναοῦ διαστάσεις δονοῦντας ἀλαλαγμούς· πάντες ἐφαίνοντο ὡς νὰ μὴ ἀνέπνεον· νεκρικὴ σιγὴ.

Αἴφνης ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὁπῆς τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου βλέπομεν ἐξερχομένην θεῖαν ὄντως φλόγα, καὶ γενικὴ φοβίσις καταλαμβάνει πάντας τοὺς ἐνατενίζοντας πιστοὺς, καὶ μετ' ὀλίγον ἐτέρα φλόξ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς. Ὁ Πατριαρχεὺς ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ του μεταδίδει τὸ ἅγιον Φῶς ἐν πυρσοῖς ἀργυροῖς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὁπῶν τοῦ Κουβουκλίου, καὶ ἐκ μὲν τῆς δεξιᾶς ὁπῆς παραλαμβάνει αὐτὸ ἡμέτερος κληρικὸς καὶ μεταφέρει αὐτὸ ἐν σπουδῇ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα ἔνθα διανέμεται εἰς τὰ πλήθη ὑπὸ τοῦ Σκευοφύλακος γέροντος κ. Κυριακοῦ καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι κληρικούς· ἐκ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὁπῆς παραλαμβάνει ὁ Ἀρμένιος ὅστις προσπαθεῖ νὰ τὸ διανείμῃ καὶ εἰς τὸν Κόπτην καὶ Σῦρον· ἀλλ' οὗτοι ὠθοῦσιν αὐτὸν καὶ λαμβάνουσι τὸ Ἅγιον Φῶς ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Πατριαρχεύοντος, ἥτοι ἀπὸ τὴν πηγὴν. Τὶ τὸ ἐντεῦθεν; Θεὲ μου τί τοῦτο; ἰαχαὶ οὐρανομήκεις, βοαὶ συμμιγεῖς, λαοὶ φυλαὶ καὶ γλῶσσαι ἀμιλλῶνται εἰς τὰς φωνὰς ἤχοι κωδῶνων, βαρυγδούπων σημάτων· ἀλαλαγμοὶ χαιραινῶσι τὸ Ἅγιον Φῶς καὶ ἐν ἀκα-

ρεῖ διαδίδεται εἰς ἅπαντα τοῦ Ναοῦ τὰ μέρη· ὁ δὲ πρὸ τινων στιγμῶν οὐδὲ ἐν φῶς ἔχων· Ναός, μεταβάλλεται εἰς θάλασσαν πυρός. Πῶς τοῦτο; ἀδυνατοῦμεν νὰ περιγράψωμεν. Οὐδὲ ἡ χαρὰ τῶν πιστῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπεικονισθῇ δεόντως. Μετὰ παρέλευσιν λεπτῶν τινων ὁ Πατριαρχεὺς λίαν συγκεκινημένος ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Ἀγίου Κουβουκλίου κρατῶν ἀνημμένας δεσμίδας κηρίων καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα ὑποβασταζόμενος ὑπὸ Ὁρθοδόξων. Καὶ οὕτως ἀρχίζει ἡ θεία λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Τὸ ἅγιον Φῶς διαφέρει τοῦ συνήθους φωτός· ἡ λάμψις αὐτοῦ εἶχέ τι ἰδιάζον, ἡ δὲ φλὸς φωσφορίζουσα ἥτις καὶ ψαύεται ἐν ἀρχῇ χωρὶς νὰ καίῃ. Πολλοὶ πολλὰ λέγουσι περὶ τοῦ ἁγίου Φωτός· ὅτι ἡ πλᾶξ τοῦ παναγίου Τάφου ἰδρῶναι τρόπον τινὰ σταγόνas φωσφορίζουσας καὶ ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐκμάσσει τὰς σταγόνas μὲ μασαλᾶ (1) πρὸς τὸ κέντρον τῆς πλακῆς, ὅποτε ἀνάπτει ὁ βάμβαξ τοῦ μασαλᾶ καὶ μεταδίδει ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὁπῶν τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου τὸ ἅγιον Φῶς. Ἄλλοι ὅτι νεφέλῃ φωτεινῇ κατέρχεται καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ἡμεῖς ταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν· τὸ πῶς ἐξέρχεται τὸ ἅγιον φῶς τὸ γνωρίζει μόνον ὁ Πατριάρχης ἢ ὁ Πατριαρχεὺς, ὁ προεξάρχων τῆς τελετῆς. Ἡμεῖς βεβαιοῦμεν ὅσα εἶδομεν ἰδίους ὁμμασι· α') τὰς ιδιότητας τοῦ ἁγίου Φωτός ὡς ἔχει ἐν ἀρχῇ. β') τὴν ἐδαφίαν μετάνοιαν τοῦ Ἀρμενίου Κόπτου καὶ Σύρου πρὸς τὸν ἡμέτερον Πατριαρχεὺν, ὅπερ σημαίνει ὅτι οἱ ἄλλόφυλοι καὶ ἑτερόδοξοι οὗτοι ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀγιότητα τοῦ Ἀγίου Φωτός καὶ παρακαλοῦσι δημοσίως νὰ τοὺς δοθῇ. γ') τὸ ἐξῆς ἱστορικόν. Κατὰ τὸν Ιστ. αἰῶνα (1549) ὁ διοικητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦτοι ὁ Βαλῆς ἔχων σύζυγον ἐξ Ἀρμενίων ἐξέβαλε τὸν Πατριάρχην μας ἀπὸ τοῦ Ναοῦ λέγων ὅτι καὶ οἱ Ἀρμένιοι Χριστιανοὶ ὄντες καὶ τὸ αὐτὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον πιστεύοντες, ἔχουσι δικαίωμα νὰ τελέσωσι τὴν τελετὴν τοῦ ἁγίου Φωτός. Τότε ὁ Πατριάρχης μας μὲ τὸν ὑπ' αὐτὸν κλῆρον καὶ τοὺς πιστοὺς προσεδόκα ἐν τῇ αὐλῇ νὰ ἴδῃ τὸ ἀποτέλεσμα. Τότε ἀντὶ νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἅγιον Φῶς ἐκ τῆς πλακῆς τοῦ παναγίου Τάφου, ὅπου ἐλιτάνευσεν ὁ Ἀρμένιος Πατριάρχης, ἐσχίσθη ὁ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς ἐξω πύλης κίων ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἐκ τῆς σχισμῆς ἐκείνης ἐξῆλθε τὸ Ἅγιον Φῶς ἵνα μεταδοθῇ τοῖς Ὁρθοδόξοις. (ὁ ἐσχισμένος κίων μὲ τὴν φαιὰν ὅψιν φαίνεται καὶ σήμερον.) Τοῦτο ἰδὼν χότζιας τις ἐκ τοῦ ἀπέναντι τῆς ἁγίας αὐλῆς μιναρὲ, ἔκραξεν « μὴ εἶναι πίστις ἀληθινὴ ἢ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν » καὶ ἀμέσως ἐρρίφθη κάτω ὑπὸ τῶν συναδέλφων του· τούτου τὰ λείψανα εὐρίσκονται εἰς τὸ γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Μεγάλης Παναγίας.

(1) πυρρός ἀργυρός.

Κατὰ τὴν λιτανεῖαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ὠμίλησαν Ἀγγλιστὶ ὁ μέγας Σκευοφύλαξ κ. Κυριακὸς εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀποκαθήλωσιν, Ἑλληνιστὶ δὲ ὁ παρασκευοφύλαξ κ. Ἰωάννης οἱ στυλοβάται τοῦ Παναγίου Τάφου, οἱ μετὰ θεαρέστου καὶ ἀκαμάτου ζήλου τὸ ἱερὸν καθήκον τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς των ἐκπληροῦντες. Τόσῃν δὲ ὑπακοῇν καὶ εὐπειθείαν δεικνύει ὁ εὐλογημένος οὗτος Ἰωάννης πρὸς τὸν Γέροντα σκευοφύλακα ἐξ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ καὶ ἐκ πνευματικῆς καὶ ἐναρέτου ἀνατροφῆς, ὥστε ἡμεῖς οἱ Ἀγιορεῖται οἱ κολλιεργοῦντες τὴν ὑπακοὴν ὡς πρῶτην ἀρετὴν τοῦ μοναχοῦ, ἐθαυμάσαμεν καὶ παρ' αὐτοῦ πολλὰ ἐδιδάχθημεν.

Πλὴν τῶν Μεγάλων τελετῶν τούτων τοῦ Νιπιτήρας καὶ τοῦ Ἀγίου Φωτὸς ἔχομεν καὶ τὴν τελετὴν τοῦ Μεγάλου ἐσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀναστάσεως ἢ τῆς Ἀγάπης.

Ὁ Πατριαρχεὺν καὶ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς καὶ ὁ Ἱερός κληρὸς μὲ τὰς βαρυτίμους ἱερατικὰς στολὰς των κατέρχονται ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως προπορευομένων τῶν 6 Κεβάσσηδων μὲ τὰς ἀργυρὰς ῥάβδους των, οἵτινες εἶναι ὅλοι ἐκλεκτοὶ καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα, καὶ κατὰ τὴν λεβεντιά, καὶ μὲ τὰ ὥραϊα φουντωτὰ φέσια των, καὶ τὴν στίλβουσαν στολὴν των καὶ τὸ παράστημα προκαλοῦσι, τὴν περιέρχονται τοῦ πλήθους.

Εἰς τὸν Ναὸν ἀναγινώσκονται ὑπὸ καλλιφώνων Ἱερῶν καὶ Διακόνων κατὰ περιόδους Ἑλληνιστὶ δις, ἥτοι εἰς τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης ὑπὸ τοῦ προεξάρχοντος τῆς τελετῆς κ. Εὐδῶρου, καὶ εἰς τὸ τέλος ὑπὸ τινος Ἱεροδιακόνου ἅπαξ καθ' ἡρωϊκὸν ἐξάμετρον, Ἀραβιστὶ, Ρωσσιστὶ, Ἀγγλιστὶ, Τουρκιστὶ. κ.τ.λ.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον προυξένησεν εἰς ἡμᾶς ἐκπλήξιν καὶ θαυμασμόν διὰ τε τὴν χάριν τῆς ἰδιαζούσης μουσικῆς καὶ τὸ γλυκὺ τῆς φωνῆς τοῦ ἀπαγγελάντος Ἱεροδιακόνου κ. Χρυσόππου ἦτο τὸ καθ' ἡρωϊκὸν ἐξάμετρον ἀναγνωσθὲν ὑπ' αὐτοῦ μὲ ὅλον τὸ μεγαλεῖον.

Καὶ ἐν ἐπεισόδιον. Ἦτο ἡ ὥρα 12 τῆς μεσημβρίας, καθ' ἣν ἐξεκίνησεν ἡ πομπὴ ἐκ τῶν Πατριαρχείων, κρουόντων τῶν κωδῶνων τοῦ Ναοῦ χαρμωσίως, διὰ τὰ κατέλθῃ εἰς τὸν Ναὸν διὰ τῇν τελετὴν τῆς Ἀγάπης. Καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν ἀκριβῶς ἔψαλλον οἱ Λατῖνοι πέριξ τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου τὸν Ἑσπερινὸν τῶν καὶ ἐν ᾧ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παύσωσι κατὰ τὴν 12ην διὰ τὰ ἀρχίσωσιν οἱ ἡμέτεροι, ἐκεῖνοι ἐξεπλήηδες παρέτεινον τὴν ἀκολουθίαν τῶν. Φθάνουσιν οἱ ἡμέτεροι εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Ναοῦ. Σταματῶσιν. Οἱ Λατῖνοι ἐξακολουθοῦσιν ἐπιδεικτικῶς, τότε ἐπεμβαίνει ὁ Ἀγγλος Διοικητὴς ὅστις παρηκολούθει τὴν λιτανεῖαν μας καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν Ναὸν κακοῦς κακῶς ἐκβάλλει τοὺς Λατίνους καὶ εἰσέρχονται οἱ ἡμέτεροι. Σημειωτέον ὅτι ὁ Διοικητὴς μόνον εἰς τὰς ἰδικὰς μας λιτανεῖας παρακολουθεῖ καὶ τελετὰς, ὡς καὶ ὁ Ἀγγλικὸς στρατὸς, εἰς δὲ τὰς τῶν ἀλλοφύλων μόνον χωροφύλακές τινες διὰ τὴν τάξιν. Ἀναγνωρίζεται καὶ ἐδῶ ἡ ἐπικυριαρχία καὶ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑθνους μας.

Ἀπὸ τοῦ Καλίφου Ὅμορ καὶ ἐντεῦθεν ὅλοι οἱ Σουλτάνοι, Σαλαδῖνος, Σελήμ καὶ λοιποὶ ἡμιλλῶντο διὰ φερμανίων νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ δικαιώματα τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῶν ἁγίων τόπων, αἵνα προσεπάθουν ἀκαταπαύστως νὰ καταπατήσωσιν οἱ πολυώνυμοι ἐχθροὶ ἡμῶν, καὶ ἰδίως οἱ Ἀρμένιοι, οἵτινες ἐξεμεταλλεύοντο τὰς διαφόρους ἐποχὰς, ὅπως τὸ 1821, ὁπότε οἱ ἡμέτεροι διὰ μεγάλων ὑλικῶν θυσιῶν ἐξουδετέρουν τὰς πολλὰς αὐτῶν ἐπιβουλὰς,

Τὰ πλεῖστα τῶν χρῶν ὅθεν τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου συνωμολογήθησαν πρὸς ματαίωσιν τῶν καταχθονίων σχεδίων τῶν Ἀρμενίων.

Οἱ Τοῦρκοι καὶ μὲ τὰς ἐπανειλημμένας ἐπαναστάσεις πάλιν διέκριντο εὐμενῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον Ἑθνος. Ὁ Σαλαδῖνος π. χ. διὰ τὰ ἔχῃσι ἐλευθερίαν οἱ ἡμέτεροι νὰ τελῶσι τὰς τελετὰς τῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ὁπότε συνηθροίζοντο κατὰ χιλιάδας οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὰ πέριτα τῆς οἰκουμένης, τὴν ὁποίαν συνάθροισιν ἐβλεπε ὑπόπτως καὶ φθονερῶς ὁ Μουσουλ.

μανικὸς φανατισμένος ὄχλος, ὁ Σαλαδῖνος ἐφεῦρε τὴν ἐορτὴν τοῦ προσκυνήματος τοῦ τάφου τοῦ Μωϋσέως. Ἐθέσπισε λοιπὸν ὁ Σουλτάνος οὗτος κατ' ἔτος κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην τῶν Χριστιανῶν, ἅπαντες οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ὀθωμανοὶ νὰ μεταβαίνωσι ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Μοναστήριον τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου ἐνθα ὁ τάφος τοῦ Μωϋσέως. (ἐνῷ ὁ Μωϋσῆς δὲν ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἀλλὰ ἀπέθανε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου καὶ ἐτάφη εἰς τὸ ὄρος Ναβαῦ) μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐκκενοῦται ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ Ὀθωμανοῦς. Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον.

Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ πλῆθος ἄπειρον μὲ ὄργανα διάφορα ἐξεκίνησαν, ἀφ' οὗ διάφοροι ῥήτορες ὠμίλησαν ἐν ὑπαίθρῳ, μὲ ἀλαλαγμοὺς καὶ ζητωκραυγὰς, Ζήτω ὁ Χριστός! Ζήτω ὁ Μωάμεθ! κάτω οἱ ἔβραῖοι. Σημειωτέον ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἰδιαζόντως ὅλως τιμῶσιν ἐν Παλαιστίνῃ τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα τοῦ Ἰησοῦ ὃν ἀναγνωρίζουσιν ὡς προσφήτην, καὶ συρρέουσιν εἰς τὴν Γεθσημανὴν πρὸς προσκύνησιν τοῦ τάφου τῆς Θεοτόκου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Τοῦρκοι προσκυνοῦσι καὶ τὸ ἐν Βηθλεὲμ Σπήλαιον τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λέγουσι δὲ μάλιστα ὅτι ὅταν ποτὲ διήρχετο τῆς Βηθλεὲμ ὁ Μωάμεθ διεστάχθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἵνα καταβῇ τοῦ ἵππου του καὶ προσκυνήσῃ τὸν τόπον ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Μωάμεθ ὑπήκουσεν.

Ἀνὰ τὰ μέρη λοιπὸν ἐκεῖνα πισιότερι φοῖλοι θεωροῦνται οἱ Τοῦρκοι ἀπεναντίας δὲ οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι.

Οὐχ ἦτιον ἐν πολλοῖς πταίμεν καὶ ἡμεῖς διότι ἐξ ἀγαθῆς ὅλως προαιρέσεως ὀρμώμενοι ἐδώκαμεν εἰς αὐτοὺς ἀδελφίαν διαμονῆς, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἡ φιλοξενία καὶ ἡ ἀνοχὴ γίνεται πολλάκις πρόξενος μεγάλων κακῶν, ἰδίᾳ δ' ἐθνικῶν. Π.Χ. ὁλόκληρος ὁ λόφος Σιών διστέλει εἰς ἡμᾶς ἀποκλειστικῶς μέχρι τοῦ 1500 μ.χ. ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐλθόντες οἱ Φραγκισκανοὶ ἐξήγησαν παρὰ τοῦ πατριάρχου νὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου. Ὁ Πατριάρχης ἐξ ἀβροότητος ἐνέδωκε, ἀλλ' οἱ Φραγκισκανοὶ ἰδιοποιήθησαν πᾶν ὅτι προσωρινῶς μόνον κατεῖχον.

Δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποίαν ἐποχὴν ἐπικρατεῖ τὸ ἐξῆς ἔθιμον. Ἐὰν δηλ. συμπέσῃ τὸ ἅγιον Πάσχα νὰ ἐορτάζωμεν μαζί, τὰ 12 Ἐὐαγγέλια ἀναγινώσκουσιν οἱ Λαῖνοι ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ὅπως ἐγένετο ἐφέτος πρὸς λύπην ἐνδόμυχον τῶν προσκυνητῶν τὰ 12 Ἐὐαγγέλια τὰ σταυρώσιμα νὰ ἀναγινώσκουν εἰς τὸν ἰδικὸν μας Γολγοθᾶν οἱ ξένοι, καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἐκεῖ!! (1)

Πόσον ἔχουσι δίκαιον οἱ ἐντόπιοι νὰ λέγωσιν· οἱ Ἕλληνες ναὶ μὲν δὲν ὑποχωροῦν ἀλλ' ἐξ ἀγαθότητος παραχωροῦν ὅπως τὸ ἐπάθαμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἁγιορεῖται.

Ἐπίσης τὴν μεγάλην Παρασκευὴν ἐσπέρας ὁ Λαῖνος παρουσιάζεται εἰς τὸν Μέγαν Σκευοφύλακα παρακαλῶν καὶ λέγων

« Γέροντα, παρακαλοῦμεν κατὰ τὴν συνήθειαν νὰ μᾶς ἀφήσητε νὰ κάμωμεν τὴν ἀποκαθήλωσιν τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ ὑμετέρου Γολγοθᾶ. Ὁ Σκευοφύλαξ χάριν ἀβρότητας παραχωρεῖ τὴν ἄδειαν καὶ ὁ Φρουρὸς μας θέτει ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἀλιτάριον, ἥτοι σανίδα εὐμεγέθη τῆς ἁγίας τραπέζης τοῦ Γολγοθᾶ, ὕψους 0,25 ἵνα ἐπ' αὐτῆς γίνῃ ἡ ἀποκαθήλωσις καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης· καὶ μετὰ τὴν ἀποκαθήλωσιν αἶρει ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν φρούρησιν Ἑλλήν φρουρὸς τὸ ἀλιτάριον τοῦτο· ὅθεν ἐδῶ φαίνεται ἡ κυριαρχία τῶν ἡμετέρων.

Μετὰ τὸ τέλος καὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀκολουθίας ἥτοι

(1) Φαντάζεται τις τι θὰ ἀκολουθήσῃ εἰάν καὶ ἡ Παλαιστίνη ἐφαρμόσῃ τὸ νέον ἡμερολόγιον τὸ ὁποῖον κυρίως χωρίζει τοὺς Ὁρθόδοξους ἀπὸ τοὺς Αἰρετικούς, καθότι οἱ Ἀραβες ὀρθόδοξοι δὲν γνωρίζουσι δογματικὰς διαφορὰς FILIOQUE, ἄζυμα κ.τ.λ. καὶ ἀπορῶ πῶς τρόφιμοι τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀνώτεροι κληρικοὶ πρὸ τῆς σοφίας καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ αἰσθήματος, τῶν ὁποίων πᾶς τις ἀποκαλύπτεται, δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὴν Ἐθνικὴν ταύτην ἀποψιν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διαίρεσιν, ἀλλὰ τὰ δευτερόλεπτα τῶν Ἀστρονόμων ἵνα μὴ ἔχωμεν μετὰ ἑκατομμύρια ἔτη τὸν Ἰούλιον χειμῶνα καὶ τὸν Δεκέμβριον θέρος!!!!

τοῦ μεγάλου ἐσπερινοῦ τῆς ἀνασιτάσεως μετέβημεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπως χαιρετίσωμεν κατὰ καθήκον τὸν τε Πατριαρχεύοντα κ. Εὐδωρον, τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἀρχιμανδρίτας καὶ ἐκφράσωμεν αὐτοῖς τὴν εὐχαριστίαν μας.

Ἀλλὰ παράτεινον τὸ ἔλεός Σου, Πανάγαθε Θεέ, καὶ κατεύθυνον αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εἰρήνης, ὅτι πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τοὺς στυλοβάτας τούτους τοῦ Παναγίου Τάφου ἐναιενίζουσιν καὶ παρ' αὐτῶν ἐλπίζουσι τὴν διατήρησιν τῶν ἀνεκτιμῆτων τούτων κειμηλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

